

ACTA IUVENUM CAROLIENSIA X.

Tudományos eredmények
– hallgatói TDK dolgozatok 2017-2018.

Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar kiadványa
Budapest, 2018

Felelős szerkesztő:

Dr. Dobrocsi Szilvia

© Szerzők

Károli Gáspár Református Egyetem Állam-
és Jogtudományi Kar kiadványa

Felelős kiadó: Dr. Törő Csaba, dékán

ISSN 2062-9206

A kiadvány nyomdai előkészítését
a **P a t r o c i n i u m** Kiadó végezte

TARTALOMJEGYZÉK

Forján Rebeka

A bűnmegelőzés általános elvi fogalmai ismérései, különös tekintettel a fiatalok bűnelkövetőikre7

Giovannini Máté

Mátyás király halálának kriminális körülményei23

Grabecz Gergő

A magyar demokrata fórum és a szabad demokraták szövetsége kampányai párttörténeti kitekintéssel42

Heffler Helka

A munkáltató ellenőrzési jogának adatvédelmi kérdései62

Kordics Márk

A robotizáció hatásai a munkajogra78

Kósa Zsanett

A Magyarországon élő nemzetiségek jogainak védelme az ombudsmani intézményrendszerben90

Lamos Bence Zoltán

Közösségi média hatása a munkaviszonyra123

Nagy Lászlóné

Az ASP és az elektronikus ügyintézés a modernizálás középpontjában a helyi települési önkormányzati igazgatásban160

Nagy-Pallay Klára

Szabad a gazda, avagy az ebtartáshoz kapcsolódó jogi felelősség186

Rácz Márk

Gondolatok hazánk 1989 előtti marxizmus ideológiai oktatásáról202

Schlachta Boglárka Lilla	
<i>Slachta Margit közpolitikai munkássága az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában feltárt iratok tükrében</i>	231
TÓTH KRISTÓF	
<i>A biometrikus azonosító rendszerek alkalmazása a munkahelyen</i>	252
Vécsey Richárd Ádám	
<i>A kiberbűncselekmények büntetőjogi megítélése</i>	272

Forján Rebeka

A BŰNMEGELŐZÉS ÁLTALÁNOS ELVI FOGALMI ISMÉRVEI, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A FIATALKORÚ BŰNELKÖVETŐKRE

Cesare Beccaria: „*Büntett és büntetés:
„Jobb megelőzni a bűntetteket, mint, büntetni.”*

Jelen dolgozatban a bűnmegelőzés fogalmi körét mutatom be kriminálpolitikai, szociológiai, aspektusból, kiemelt figyelmet szentelve a különböző törekvési irányzatoknak, bűnmegelőzési eszközöknek.

Először egy rövid történeti áttekintéssel ismertetem a bűnmegelőzés történelmi múltját Magyarországon. Az egyes fogalmi elemek tisztázása érdekében kitérek a bűnmegelőzés háromszintű modelljére, valamint ebben a szegmensben sorolok fel különböző bűnmegelőzési eszközöket. Ezután a gyermek- és fiatalkorú bűnelkövetők kerülnek előtérbe, e tekintetben az elkövetés okait és körülményeit próbálom feltárni, ezzel kapcsolatban pedig kitérek az elkövető és az áldozattá válás összefüggéseire. Dolgozatom vége felé az elítélt fiatalok társadalmi reintegrációját, valamint az ezt elősegítő programokat helyezem a középpontba, és szó esik röviden a pártfogó felügyelői szolgálat munkájáról. A bűnmegelőzés, mint tudatos tevékenység, nem tekint vissza olyan régi múltra, mint a büntetőjogi szabályozások, vagy mint maga a bűnözés. Egyes kutatások szerint a 18. században Cesare Beccaria olasz jogtudós utalt először arra, hogy a bűnözést jobb megelőzni, mint büntetni. A bűnmegelőzés akkor válhatott szervezetté, amikor azt az ideológia és a politikai helyzet engedte.

Annak ellenére, hogy Magyarországon a kriminológia és a szociológia már az 1970-es évektől jelen volt, a bűnmegelőzés szervezett formája csak

Irodalomjegyzék:

Tanulmány:

- MAGYAR KOZLÖNY 2013. évi 172. szám Nemzeti Büntetőeljárás Stratégia 2013–2023 55-57. oldal
MOLNÁR KATALIN – SÖVÉNYHÁZY EDIT: „Médiakincstár” kiaknázatlanul. In: Magyar Rendészet 2006/2. szám, 174. oldal.
A Fiatalok Bűnözés Jellemzői Békés Megyében: Szűcs Anna
PESTI FERENC: Reintegrációs törekvések a Fiatalok Bv. Intézetében. Börtönügyi Szemle, 2015. 1. sz. 11-17 oldal.

Irodalomjegyzék: könyv:

- PUSZTAI LÁSZLÓ: Büntetőeljárás: 1-5. oldal
MEDVE JUDIT: A büntetőeljárás leghatékonyabb eszközei hazánkban, és külföldön. 8-17 oldal.
A kriminálpolitika és a társadalmi büntetőeljárás kézikönyve – 2009 Borbély Andrea – Kerecsi Klára
Medve Judit: A büntetőeljárás leghatékonyabb eszközei hazánkban, és külföldön.
PUSZTAI LÁSZLÓ: Büntetőeljárás.

Online források:

- www.drogprevenaciosalapitvany.hu
<https://unicef.hu/ezt-tesszük-itthon/segitunk/helpapp-ismerteto/>
<https://www.beol.hu/bekes/kozelet-bekes/a-fiatalok-bunozes-fo-oka-a-szegenyseg-90263/>
[http://www.emet.gov.hu/felhivasok/utavalomacika/?main_menu\[main_menu\]\[item\]=16&menueditbox\[Menu\]=main_menu](http://www.emet.gov.hu/felhivasok/utavalomacika/?main_menu[main_menu][item]=16&menueditbox[Menu]=main_menu)
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?dbnum=1&docid=A1300008.KIM&mahu=1>
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1300240.TV>
<https://unicef.hu/ezt-tesszük-itthon/segitunk/helpapp-ismerteto/>
<http://www.emberbarat.hu/>
www.drogprevenaciosalapitvany.hu

GIOVANNINI MÁTÉ

MÁTYÁS KIRÁLY HALÁLÁNAK KRIMINÁLIS KÖRÜLMÉNYEI

Hunyadi Mátyást joggal sorolhatjuk legnagyobb királyaink közé, bár az 560 évvel ezelőtti hatalomra kerülő király uralkodásának megítélése máig vitatott a történészek körében. Az azonban kétségtelen, hogy krónikánk virágkorát lezáró dátum megegyezik, halálának időpontjával. Mátyás európai viszonylatban is tekintélyes birodalmat hozott létre, regnálásakor hazák lélekszáma azonos volt Angliáéval, területe megegyezett a mai Németország területével. Kétségtelenül neki köszönhető a gazdaság, az adó- és jogrendszer, a központi igazgatás stabilizálása, továbbá az élénk külkereskedelem és a leleményes diplomácia is¹. A szuperlatívuszokat csak tetőzi a tény, miszerint a király életét állandó veszély fenyegette. Már trónra kerülése előtt konspirációk áldozata volt, raboskodnia kellett, ráadásul második feleségéhez, Aragóniai Beatrixhoz fűződő kapcsolata sem kedvezett egészségének (a királynő válik a legveszedelmesebb trónkövetelővé).²

Mathias Rex 1490-ben bekövetkezett fátumszerű halálának okát nem egyértelműen definiálja a szakirodalom. Ellenlábait, és a rendek kimondottan megkönnyebbültek a „zsarnok” halálhírétől; viszont a nép szemében királyuk halálával odalett az igazság is. Beatrix udvari orvosai egyöntetűen a halál természetszerű beálltát állapítják meg (krónikus köszvény), és akkor, ezzel ellenkezőt még gondolni sem mert senki (sőt orvosilag sem férhetett ehhez kétség). Idővel azonban az uralkodó halála mendemondák tárgyává vált, az ellentmondásos körülmények szemet szúrtak a krónikásoknak és többen síkra szálltak azon álláspont mellett, miszerint az uralkodó merénylet áldozata lett. Jóllehet a múltbeli esemény sikeres bizonyítása és az azóta eltelt idő mennyisége fordított arányban állnak egymással, mégsem érhetjük be pusztán azokkal az állításokkal,

¹ MEZIEY BARNA: *Magyar alkotmánytörténet* (124.)

² GARAMVÖLGYI LÁSZLÓ: *Hunyadi Mátyás - Meggyilkolták a királyt* (130.)

amelyek a könnyelmű tankönyvszerzők tollából származnak. Mindössze egyetlen alternatíva vizsgálendő:

Hunyadi Mátyást 1490. április 4-én megmérgezték, vagy természetes módon hunyt el?

A két lehetőség egymást kizárja, tehát bármelyik tételes cáfolata a másik valószínűségét erősíti.

Dolgozatommal az idegenkezűség elméletét szándékozom megszállásítani, a történetek rekonstrukciójával és a kriminális tény perrendszerű bizonyításával, fél évezred távlatából.

Introdukcio

Minden történelmi rekonstrukciós eljárás általában szellemi archeológia, aminél azonban jóval több az a tényfeltáró, hiteles dokumentumokra alapozott kutatómunka, amire vállalkoztam, különben a „történelmi vádirat” elkészítése nem lenne lehetséges. Ennek a kvázi kriminalisztikai eljárásnak azonban szigorú szabályai vannak, amely egyébként követi a modern jogalkalmazás metodikáját, különösen, ami a ténybeliséget illeti. Következésképpen korrekt módon igyekszem bemutatni a prekoncepciót alátámasztó, de ugyanakkor azoknak ellentmondó, esetleg cáfoló körülményeket, adatokat, információkat is. Kutatómunkám konzekvensen ezt a szisztémát követte.

Előzmények

Amikor kriminalisztikai vizsgálat tárgya egy bűncselekmény, konkrétan gyilkosság, akkor célszerű a tragikus végkifejletig terjedő időszak minden mozzanatát górcső alá helyezni. A Hunyadi-család a kezdetektől fogva ellenséges viszonyban áll a magyar főurakkal, legfőbb ellenlábasaik triumvirátusa; Cillei Ulrik, Garai László és Újlaki Miklós³. Hunyadi János 1456-os halála után, nagyobbik fia László irányítja a pártot, és szinte azonnal konfliktusba keveredik V. László királlyal, aki nem melleleg az infernalis főurak bábfigurája. Miután Hunyadi László meggyilkolta (ma

3 GARAMVÖLGYI LÁSZLÓ: *Hunyadi Mátyás - Meggyilkolták a királyt (247-251.)*

már tudjuk, önvédelemből) Cillei Ulrikot, a megtorlás sem sokat várhat magára, a hitszegő király (bár megesküdött, hogy nem fog bosszút állni), törbe csalja a Hunyadi fiukat, Lászlót kivégezteti, a 14 éves Mátyást előbb bécsi, majd prágai udvarába viszi magával fogolyként, ahol tíz hónapot töltött rabságban. Mint tudjuk az összeesküvők pokoli terve, hogy végleg kiiktassák a Hunyadi klánt, nem sikerül, mégpedig azért, mert érintetlenül hagyták a család vagyonát és jelentős haderejét, amelynek élén, Mátyás nagybátyja Szilágyi Mihály állt. Mátyás édesanyja sem télenkedik, Szilágyi Erzsébet kompromisszumot készít elő a főurakkal, amelynek eredményeképpen, Szegeden 1458. január 12-én megtörténik a kiegyezés. A Szilágyiak nem vesznek revánsot László megöléséért, a főpapok és a bárók pedig segítenek kiszabadítani cseh fogságából Mátyást (időközben V. László váratlanul elhunyt) és trónra ültetik, aki ekkor még nincs 15 esztendő, ezért az uralkodó mellé, nagybátyját öt évre kormányzóvá választják. Tévedés azonban azt vélemezni, hogy a közjogi aktsussal megszűntek a belviszályok, a konfrontáció csak éleződött, a kiskirályok abban reménykedtek, hogy Mátyás hatalma tiszavirág életű, meggyengül, és hamar belebukik. Ám, ha mégsem, akkor meg erőszakkal taszítják le a trónról.

Aragóniai Beatrix megjelenése azonban minden korábbinál veszélyesebb. Beatrix 1476 decemberében érkezik Magyarországra, még ebben a hónapban megtartják a pompás esküvőt. A fülg szerelmes király rendkívül bizalmas kapcsolatot alakít ki feleségével, aki a kor szokásaitól eltérően állandóan jelen van minden fontosabb eseményen⁴. Mátyás beavatta a kormányzás kulisszatitkaiba, magával vitte a hadjáratokra, gyakran kikérte véleményét a királyság sorsát meghatározó döntésekben. A mézesheteknek a rideg valóság vet véget, mikor a király szembesül a ténnyel, hogy Beatrix nem tudja utóddal megajándékozni őt (meddő). Ekkor kénytelen Mátyás elismerni korábban csak pletykának tekintett szóbeszéd hitelességét az aragóniai hercegnő kegyetlen múltját illetően. Beatrix fiatalkorában igen-csak kicsapongó életet élt. Szoros szálak fűzték egyik apród-szeretőjéhez, bizonyos Ramiro Villarcutához. A pajzán éveknek a hatalmi előbbre lépés lehetősége vetett véget. Amikor Beatrix esélyt látott arra, hogy királyné lehessen, azonnal fel akarta számolni kompromittáló múltját. Csak szeretője ellenkezésére nem számított. A hercegnő kénytelen volt elnémitania

4 GARAMVÖLGYI LÁSZLÓ: *Hunyadi Mátyás - Meggyilkolták a királyt (123.)*

zsaroló szeretőjét (akit saját hálótermében akasztott fel)⁵. A király ezek után egyre nagyobb figyelmet fordít törvénytelen fiára, Corvin Jánosra. Igyekszik tudatosítani feleségében a hatalmi hierarchiát, helyével persze a királyné is tisztában van. Csakhogy pontosan ez az, amibe nem nyugszik bele és képtelen elfogadni!

Az olasz hercegnő csekélyke erényének tudható be számos itáliai reneszánsz tudós, humanista művész Magyarországra csábítása. Ezt azért fontos megemlíteni, mert a királyné személyes meghívására érkezik hazánkba *Antonio Bonfini* filológus professzor (akit később az uralkodó nótáriusává tesz meg)⁶. Az ő nagyszerű munkája, a *Rerum Hungaricarum Decades* (A magyar történelem tízedei) képezi tudományos munkám fundamentumát, ugyanis krónikájának 8. könyve, *sine ira et studio* tanúbizonyságot tesz Mátyás király halálának ellentmondásos körülményeiről.

Látható tehát, hogy a király életét számos külső és belső konfliktus veszélyeztette mondhatni születésétől fogva. Melyek külön-külön is elegendőek ahhoz, hogy véget vessenek hatalmának és életének. Csoda, hogy 32 évig a trónon tudott maradni, az pedig elképesztő, hogy talpra állította, felvirágoztatta a királyságot. De kormányzásának igazságosságába vetett rendíthetetlen hite szkeptikussá tette a fenyegetettséggel szemben, így tévesen ítélte meg rizikófaktorait is Sajnos magabiztossága, karakán jelleme vakmerővé tette és fittyet hányt a vészjósló előjelekre.

Természetes halál

Teljesen kézenfekvő, hogy a király ellen elkövetett, mai értelemben többszörösen minősített emberölés elkövetőinek szándéka arra irányult, hogy a brutális cselekményt úgy állítsák be a kívüllég előtt, hogy az uralkodó természetes módon hunyt el. Nem sikerült azonban egyértelmű halálokot megjelölni, Mátyás végzetéről azt tartják a történészek, hogy agyvérzésben (gutaütésben), krónikus köszvényben, esetleg mellhártyagyulladásban, gyomorrontásban halt meg. A sok ellentmondás már önmagában felveti az idegenkezűség gyanúját. Akik pedig konkrétan érvelnek koncepciójuk mellett, még hozzátesszük, hogy álláspontjukat Bonfini beszámolója

⁵ GARAMVÖLGYI LÁSZLÓ: *Hunyadi Mátyás - Meggyilkolták a királyt* (127.)

⁶ BERTÉNYI, DIÓSZEGI, HORVÁTH, KALMÁR, SZABÓ: *Királyok könyve* (81.)

is alátámasztja, hiszen abban szó sincs gyilkosságról. Kiemelendő, hogy ez Bonfini írásának meglehetősen felületes értelmezése, de erről később részletesebben szó esik. Továbbá be kell látnunk, sokkal komplikáltabb egy fél évezrede történt bűncselekmény bizonyítása, mint elfogadni azt, ami minden emberi lény életében amúgy is bekövetkezik. Viszont én korántsem történész, hanem kriminalisztikai eszközöket használok azért, hogy feltárjam a szintisza igazságot. Tévedés ne essék: a kiinduló pont nem az, hogy a király halálának körülményei azért gyanúsak, mert kinszenvedése után nyomban – kül- és belföldön egyaránt – az a hír járta, hogy megölték. Azért fogalmazható meg a bűncselekmény alapos gyanúja, mert a természetes halál magyarázata nem egyértelmű! A bizonyítás nem elégíthető ki egy-egy adattal, információval, ténnyel; még ha releváns is. Elengedhetetlen a kauzalitás megállapítása. Bármennyire is evidens, hogy Mátyás király sokoknak állt útjában, rengeteg érdeket sértett, tehát mindenáron megakartak tőle szabadulni; azt kell bebizonyítani, hogy ez nem következésképpen, hanem okszerűen (*post hoc ergo propter hoc*) történt.

Baleset

E verziónak kizárása viszonylag egyszerű – pusztán a logikai rendszer miatt citálom ide -, hiszen aligha elképzelhető, hogy egy évek óta Mátyást szolgáló kamarás merészelt volna a király asztalára felszolgálni olyan étket, ami romlott volt⁷. Pláne, mivel jól tudta, hogy ura egész nap koplalt és valamivel azonnal csillapíttatni kellett éhségét. (Egyébiránt vannak ilyen történészi vélekedések is.) Illetőleg ebben az esetben azt kellene feltételeznünk, hogy fatális tévedésben volt a szolga, mert a felség kedvenc piceói csemegéjéről nem tudta megállapítani, hogy az friss-e, miközben maga intézte és gondoskodott arról, hogy az mindig kiváló minőségű legyen.

Idegenkezűség

Valamennyi releváns tény, adat és információ alapos és körültekintő vizsgálata ezt támasztja alá. Amikor szándékos emberölés gyanúja áll fenn,

⁷ GARAMVÖLGYI LÁSZLÓ: *Hunyadi Mátyás - Meggyilkolták a királyt* (340.)

akkor az alaptétel a következő: „*Cui prodest scelus, is fecit.*”⁸ Azaz, akinek a hasznára van a bűntett, az a tettes. Uralkodók esetében rendszerint széles a potenciális tettesek köre – esetünkben sincs másképp –, de nagy könnyebbséget jelent a nyilvánvaló motívum; a hatalom megszerzése. A baleset virtuális koncepciójának elvetése, egyetlen alternatívára szűkíti vizsgálatomat: Megölték a királyt, vagy nem. A két lehetőség egymást kizárja, ami persze egy megnyugtató bizonyításhoz nem elégséges. Ugyan ez egy ismert és elfogadott kriminalisztikai módszer, én mégis arra törekszem, hogy közvetlen és közvetett bizonyítékokkal aládúcoljam a bűncselekmény elkövetését, illetve tisztázzam a személyi bűnösség körét. Az ilyen rekonstrukciós kutakodás célja, hogy kiszűrje, kiemelve az események láncolatából a valóban fontos elemeket és kísérelje meg a valószínűség olyan szintjére emelni, amely már tényként kezelhető.

A konspiráció

1489 telére Mathias Rex egészségi állapota megrokkann. Kőszvénye (*arthritis urica*) krónikussá válik: „betegsége napról napra öregbülven fokozatosan lesoványodott”⁹. Természetesen a király gyengélkedéséről hamar tudomást szereznek ellenségei szerte Európában. Mégis azok számára a legszembevetőbb Mátyás betegeskedése, akik a közvetlen környezetében vannak. Beatrixban már feltehetően ekkor megfogalmazódott a merénylet gondolata.

A király az év végén közeleink érzéi végétét, így megesketi a királynét és a főurakat, hogy halála esetén Corvin herceget emeljék a trónra. Aztán a következő év tavaszán összeszedi minden erejét, és váratlanul már-már megújult erővel veszi kezébe a kormányzást. Tervei voltak: III. Friggyessel kellett tárgyalnia Alsó-Ausztriáról, Sziléziában országgyűlést hívott össze és ingázott Buda és Bécs között¹⁰. Jóllehet, az elintézendő teendők sokasága már jelezte, hogy a királyt sürgeti az idő. Mátyás úgy dönt, hogy a közelgő diéta idejéig Bécsben kíván tartózkodni, mitöbb saját kezűleg szervezi meg a húsvéti ceremóniát (Bonfini szerint a királyt kevésbé buzgósága, mint a közelgő halálának fenyegetése sarkallta a bécsi útra.) A királyné tisztában volt

8 SENECA: *Medea (versus D.)*

9 ANTONIUS BONFINIUS: *Rerum Hungaricarum Decades (161-162.)*

10 GARAMVÖLGYI LÁSZLÓ: *Hunyadi Mátyás - Meggyilkolták a királyt (253.)*

azzal, hogy az uralkodó idegenben történő tartózkodását nem kihasználni fatális hiba lenne (Budán a király otthonosabban mozog, hűséges alattvalói, szolgálói, megszokott személyzete biztonságot nyújtanak számára). Nem vesztegeti az időt, még januárban az indulás előtt bizalmas levelet küldött saját futárjával nővérehez, Eleonóra hercegnőhöz Nápolyba¹¹. Megkéri, hogy a szokásos mellett, (pl. Mátyás kedvenc Picenóból hozatott fűgében kívül) most küldjön lehetőleg foltosbőrök-koncentrátumot is, és intézze úgy, hogy a csomag legkésőbb március végén megérkezzen Bécsbe! Összefog Szapolyai Istvánnal, Ausztria kormányzójával aki mindent előkészít a merényletnek: mindennek előtt biztosítja, hogy a burgba érkező küldeményt Beatrix első kézben vehesse át, továbbá Mátyás testőrségét (beleértve a király gyermekkori barátját, Bodó Gáspár testőrpáncsokot) a külső váruddarban szállásolja el. Beatrix és Szapolyai a főkonspirátorokká válnak, jólműködő összhangjuk tökéletesíti pokoli tervüket. A bűncselekmény (*conspiratio contra regis salutem aut dignitatem*) három szakaszra osztható: az első a cselekmény előkészítése, azt követi maga a gyilkos tett és végül a nyomok eltüntetése.

A végzet

A következőkről Bonfini nem egyszerűen nótáriusként, hanem mint szemtanú számol be. A bizonyítási eljárás szempontjából tehát a *Rerum Hungaricarum Decades* ezen része releváns és értékes. Tanúvallomásként, mégpedig perdöntő nyilatkozatként kell tehát értékelni Bonfini ezen sorait.

1490. április 4., Virágvasárnap

Reggel kilenc óra tájt a húsvéti ceremónia előtt Beatrix veszekedést provokál a királlyal¹² (ez nem nevezhető különleges alkalomnak, egyre gyakoribb volt a királyi pár konfrontálódása), így az ünnepségre el sem megy, hanem a városban tervez templomokat látogatni és jótékonykodni, a vár közelében maradva. Mátyás feleségével zajló afférja azt eredményezi, hogy a királynak,

11 GARAMVÖLGYI LÁSZLÓ, i.m. (337.)

12 GARAMVÖLGYI LÁSZLÓ, i.m. (173.)

még reggelizni sem maradt ideje (így éhgyomorral indul a ceremóniára¹³). Beatrix jóval Mátyás távoztása után hagyja el a bécsi várat (valószínűleg halaszthatatlan elintéznie valója volt a várban).

Az uralkodó, az összes követ, az apostoli küldött és valamennyi főúri rend kíséretében, hordszéken viszik (járni már képtelen) az ideiglenes tribünre. Mátyás miután levezette a közel hat óras ceremóniát, meglehetősen fáradtan és éhesen érkezik vissza délután három óra körül a burgba.

Kézenfekvő lenne, hogy azonnal ennivalót vegyen magához, amire persze a király is kísérletet tesz, csak közlik vele, hogy az úrnő még nem érkezett haza a templomlátogatásból. Így további három órát kénytelen várakozni, ugyanis a királynő csak akkorra érkezik meg és amúgy is ő rendelkezett az ebéd menüjéről, felszolgálásának időpontjáról. Megjegyzendő, hogy Szapolyai, a várkapitány már Mátyás hazaérkezésekor értesítette Beatrixot, tehát valószínűleg szándékosan húzza az időt. Ebben a kontextusban megfigyelhető a tervszerűség, Mátyás valóságos kiéheztetésével kapcsolatban! Lassan telnek az órák a gyomra gyengeségére panaszkodó király számára, hogy valamivel csillapítsa éhségét, Péter kamarástól kedvenc csemegéjét, piceói fügét (= *Piceas ficus*) kér¹⁴. Mátyás mohón veszi magához a nap első falatjait, ám már az első harapások után felfigyel arra, hogy valami nincs rendben a gyümölcscsel. Nem ilyen szokott lenni. Le is torkolja a kamarást, amiért „állott, rohadt fügét” merészelt hozni asztalára. A királynak már elege van a koplalásból, haragra gerjed. És a tökéletes, megtervezett koreográfia részeként, pont ekkor érkezik meg a királyné. Mátyás ingerülten faggatni kezdi hitvesét hollétét illetve késedelmét illetően¹⁵. Ekkor már este 6 óra is elmúlt, Beatrix hozzákezd mesteri színjátékához. nyugodt szívvel kezdi kínálgatni mindenféle finomsággal (hiszen tudja, hogy a méreg hamarosan hatni fog), de Mátyás semmit sem fogad el. Szédülésre, zavaros (homályos) látásra panaszkodik, - „*causatur vertiginem capitis est confusa lumen*”¹⁶ - ezért beviteti magát hálótermébe.

Az uralkodó állapotáról azonnal értesítik Corvin Jánost, a rokonokat és a főurakat (akik a vár különböző szárnyaiban vannak elszállásolva)¹⁷.

13 ANTONIUS BONFINIUS: *Rerum Hungaricarum Decades* (161.)

14 ANTONIUS BONFINIUS: *Rerum Hungaricarum Decades* (161.)

15 ANTONIUS BONFINIUS, *i.m.* (161.)

16 ANTONIUS BONFINIUS, *i.m.* (161.)

17 ANTONIUS BONFINIUS, *i.m.* (161.)

Mátyás haláloságát körülveszik rokonai és bizalmasai. Idővel megérkezik Beatrix három itáliai orvosa is. Kora este a király hirtelen agyvérzést kap (*apoplexia*¹⁸), amitől „minden jelenlévő egészen elalél”¹⁹. Egyedül a királyné nem tétlenkedik (hiszen látszólag nem volt elég tömény a toxin, a zsarnok még él) a kínlóddó „összeszorított száját erővel szétfeszíti és „csillapító szert” tölt bele; majd, hogy magához térjen, füleit, ujjait és haját húzgálja; aztán elkötözi alkarját, kezét, és lábszárát; belekiált a füleibe; felnyitja befordult szemeit. Abba nem hagyja a buzgólkodást”²⁰. Mindenki megdermedve kapkodja a szemét, meglepődnek úrnőjük szokatlan gondoskodásán. Egyetlen orvos sem mozdul a három közül egész idő alatt! A passzív nézők többsége persze nagyon is jól tudta, hogy mi ez az „orvosság” ami által most itt előttrük „hullik le a fej”, csak éppen abban nem biztosak, hogy melyikük és milyen mértékben cinkosa Beatrixnak. Valamennyien tudták, hiszen az egész udvar, de még külföld is beszélt, hogy az aragóniai uruk életére tör (az akkoriban hitelesnek vélt jóslatok is megjövendölték), küszöbön a hatalomváltás, következőképpen a jelenlévők közül többen biztosan benne vannak a merényletben. Egész éjjel a haldokló király ordításától zengett a vár, „csupán hajnalra hagyott alább az őrjítő fájdalom, néhány órára elnyomta a nyugtalan álmot. Aztán újra felriasztotta a testében tomboló kórság”²¹.

1490. április 5., Húsvétbétű

Másnapra a kínok kínja még a rendíthetetlen király híresen erős szervezetét is megviseli. Ekkora már Mátyás gyomra teljesen üres, már semmiből sem tud energiát meríteni (36 órája szinte egy falatot sem evett). Csak a méreg munkálkodik benne, az viszont annál inkább. Kommunikálni nem tud, mozdulni sem²². Csupán tekintetével pásztázza végig az ágya körül állókat, „mintha mondani akarna valamit de kiejteni nem tudta”²³. Délután a

18 ANTONIUS BONFINIUS, *i.m.* (161.)

19 ANTONIUS BONFINIUS, *i.m.* (161.)

20 ANTONIUS BONFINIUS, *i.m.* (161.)

21 ANTONIUS BONFINIUS, *i.m.* (162.)

22 ANTONIUS BONFINIUS, *i.m.* (162.)

23 ANTONIUS BONFINIUS, *i.m.* (162.)

királyné konstatálja, hogy a mérge nem tette meg a hatását, ezért a korábbi „orvoslásához” tér vissza (a tanúk változatlan néma asszisztenciája mellett)²⁴.

1490. április 6., kedd

Harmadnapja haldoklik legderekkabb uralkodónk. Nincs remény, közel az elmúlás, elérkezett a legutolsó perc. A kora reggeli órákban „folytonos rekedtes sóhajtások és a bánat különböző tünetei közepette, mintha istenkegyelemért könyörögne a felbőffenő slejmtől végre kilehelte lelkét (*profluvio denuum capitis animam efflavit*). Haldoklása közben gyomra tájékán egy dió formájú gömb (*pilula nucis*) keletkezik, és miközben lassanként távozik lelke, a szája felé emelkedik, amikor a gégefőhöz ért nyomban meghalt.”²⁵

1490. április 7., szerda

„A halálát követő napon a holttestet pompás öltözetben és jelvényeivel felruházva bíbor ravatalon, tágas csarnokban helyezték el, hogy mindenki megtekinthesse... aztán kizsigerelték, mivel szagláni kezdett (*quamvis exenteratum cum subolere cepisset*)...”²⁶

A kizsigerelés egy kardinális adat Bonfini leírásában. A középkorban nem volt szokás felboncolni, pláne kizsigerelni a halottakat, uralkodók esetében pedig szinte soha sem került ilyen procedúra sor. Nyomós oka volt, hogy Beatrix orvosai ezt a szokatlan módszert alkalmazták: az itáliai orvosok jól ismerték az olasz mérgezési gyakorlatból adódóan, hogy a toxin az elhunyt szervezetéből kimutatható, azonban a belső szervek eltávolításával ez később lehetetlenné válik.

Az időzítés

Beatrix mindent mérlegelt, hiszen jól tudta a bécsi várban hosszabb időt töltenek majd, és Szapolyai közvetlen segítsége, hatalma, befolyása a királyra

24 ANTONIUS BONFINIUS, *i.m.* (162.)

25 ANTONIUS BONFINIUS: *Rerum Hungaricarum Decades* (162.)

26 ANTONIUS BONFINIUS, *i.m.* (162.)

aranyat ér, ideálisabb időpontot és helyszínt el sem lehet képzelni. Szapolyai elszigeteli a király személyes testőrségét, ugyancsak a várúr intézkedik arról, hogy amikor Itáliából megérkezik Beatrix személyes diplomáciai futára, (a méreggel, amit Eleonóra szerzett be) azonnal a királynéhoz vezessék, hogy még véletlenül se vizsgálják át. Szapolyai biztosítja Beatrix alibijét és folyamatosan tájékoztatja a nőt arról is, hogyan zajlik az üdvöztető hűsvétvasárnapi ünnepség, majd adja meg a jelet, amikor már Mátyás evett a mérgezett fűgéből.

Résztevők

Bonfini precíz és cáfolhatatlan leírásából tudjuk, hogy az inkriminált eseménynél, a várban és Mátyás halálos ágyánál kik vannak jelen²⁷. Beatrixon kívül; Corvin János (a király fia) Geréb Péter ajtónállómester, Geréb Mátyás horvát bán (ők anyai ágon unokatestvérei a királynak, de kevésbé lojálisak hozzá), Nagylucsei Dóczi Orbán egri püspök, Báthory István országbíró, Bakócz Tamás győri püspök, aki ez idő tájt Mátyás titkára és természetesen Szapolyai István helytartó, várkapitány. A kriminalisztikai kauzalitás vizsgálja a deficitet is, olyan körülményeket, tényeket, illetve ez esetben személyeket, akik hiányoznak. Nekik ott kellett volna lenniük, úgymint Bodó Gáspár testőrparancsnoknak vagy Mátyás orvosainak (kizárólag Beatrix három olasz orvosa van jelen). Valamennyiüknek – leszámítva természetes fiát – érdekükben állt az uralkodó halála.

Személyes motívumok

Valószínűsíthető, hogy minden összeesküvésben, többes és csoportos elkövetésben tetten érhető a résztvevők egyéni érdeke, mi több az akaratosság is látszólagos. Vitathatatlan, hogy a várban a király után Szapolyai áll a hatalmi és katonai hierarchia csúcán, a főkolompos Beatrix mellett valódi kulcsfigura. Elsősorban abban van nagy szerepe, amint a királynét mesteri módon manipulálja, úgy tolja előtérbe, hogy végig a realitás látszatát kelti a gyilkosság eltussolásának és a trón megszerzésének. Nyilvánvaló,

27 GARAMVÖLGYI LÁSZLÓ: *Hunyadi Mátyás - Meggyilkolták a királyt* (341.)

hogy Beatrix az, akinek közvetlen és önös érdeke fűződik a bestialitáshoz, de nyomban mögötte ott van a nagy konspirátor Szapolyai. Neki pedig fő támogatója Báthory, aki szerint olyan király kell – ha már megölték Mátyást –, „akinek üstökét a kezünkben tarthatjuk”²⁸. (Beszédes, hogy tényleg ilyen uralkodót, II. Ulászlót hoznak helyzetbe, aki harmatgyenge jellem.) Az sem véletlen, hogy ketten szövetségben, a fekete sereget maguk mellé állítva, Corvin János ellen fordulnak apja halála után. Bakócz Tamás megígázi, valódi titkár, Mátyás minden személyes titkát ismeri, fő bizalmasa (a király még bécsi házának eladását is rábízta), feltétlen szövetségese, bűntársa Szapolyainak. A jelen lévő püspököknek és főméltóságoknak is kedvére való lenne egy gyengekező uralkodó, úgy lophatnának, mint V. László idején.

Nyereségvágy

A királyné eszeveszett nagyzóási mániája immár százezer aranyába került, ennyi adósságot sikerült felhalmoznia, miközben hitelezői folyton a nyakára járnak²⁹. Szapolyainak nagy ívű tervei vannak, fia révén ő is a trónra pályázik, amihez viszont pénz kell (érdekesség: Szapolyai János Mohács után ténylegesen király lesz). Gátálatlanságára jellemző, hogy Mátyás megölése után, magához vesz minden mozdíthatót, csak a készpénzbeli hagyaték négyszáz-ezer arany³⁰. (Emlékezzünk, a korona kiváltása III. Frigyesről „mindössze” nyolcvan-ezer volt.)

Viktrológiai tényező

Leszögezhetjük, Mathias Rex (*victima*) keménykező uralkodó, magánéleti gyengesége és jámborsága ellenére. A köszvénye miatt egészségi állapota megrendülni látszik, bár ennek ellentmond, hogy 1490. január 8-án Budáról mégis elindul Bécsbe (ráadásul diétát készül összehívni, ill. ceremóniát, tárgyalásokat képes megszervezni). Amikor átvette az ország rúdját, határozott irányba kezdtek menni a dolgok, megalkuvásra, előny-

28 GARAMVÖLGYI LÁSZLÓ: *Hunyadi Mátyás - Meggyilkolták a királyt* (274.)

29 GARAMVÖLGYI LÁSZLÓ, i.m. (294.)

30 GARAMVÖLGYI LÁSZLÓ, i.m. (342.)

telen kompromisszumokra aligha volt lehetőség. Viszonylag könnyű az összeesküvőknek retusálni a zsarnok képét. Harcedzett, bajvívó, lovagi tornákat fölényesen nyerő, kiváló fizikumú és genetikailag is izmos férfiú volt. Kis túlzással mondhatnánk ez lett a veszte, hiszen Beatrix mérgezett fűgái elsőre nem érték el a kívánt hatást, ezért kellett tömény formában és közvetlenül szervezetébe juttatni a halálos mérget (kétszer is). Teoretikus kérdés, hogy kétnapos iszonyú kínok közti haldoklása senkit nem sarkalt cselekvésre. Tény, a merénylők és főleg Beatrix nem számoltak ilyen „erős immunrendszerrel”, ám ennek ellenére mégsem akadt senki, aki beavatkozott volna a folyamatokba, (még az orvosok sem!) még akkor is, ha annak visszafordítására csekély esély mutatkozott. Mindez a gyilkosok kérelhetetlenségét és eltökélt szándékát igazolja.

Bizonyítás

Értelemszerűen tárgyi bizonyítékként mai felfogásunk szerint szóba jöhető tények, adatok, és dokumentumok állnak/állhatnak rendelkezésünkre, aminek persze ugyanolyan joghatása van, mint régen. A koronatanú kétségtelenül Antonio Bonfini, aki túl azon, hogy Mátyás történetírója, a cselekmények részese, így hitelességét az egyes szám, első személy messzemenően alátámasztja. Papírra vetett gondolatait tehát úgy kell tekinteni, mint egy írásos, hiteles és megkérdőjelezhetetlen tanúvallomást (*testimonium*), amit egyébként a modern jogfelfogás is elismer. Megdönthetetlen bizonyíték, hogy közvetlenül a fűge elfogyasztása után a király állapota szignifikánsan romlik! A húsvétvasárnap reggelén provokált veszekedés mértékét is nagy valószínűség szerint megmagyarázza a királyné előre kitervelt, egyenes szándéka (*dolus directus*). Tisztában volt azzal, hogy a kivólat akkor hat legjobban, ha azt éhgyomorral veszik be. Miután egyedül marad a királyi lakosztályban, módja és alkalma is van rá, hogy a méreggel átíttassa a gyümölcsöket, majd meghagyja a kamarásnak, hogy amíg nem érkezik vissza a várba, tilos felszolgálni az ebédet! Releváns Galeotto Marzio szintén írásos „vallomása”³¹ a mérgezési kísérletről, ami ugyancsak koncepciómat támasztja alá. Matriális bizonyíték – mondhatni a legfőbb -, Szapolyai levele, aki nemes egyszerűséggel ismeri be a gyilkosságot: „*Immár elmélkedjünk*

31 GARAMVÖLGYI LÁSZLÓ: *Hunyadi Mátyás - Meggyilkolták a királyt* (165.)

arról, hogy Magyarországot a szorongattatástól és elnyomástól, mit ekkorig szenvedett, megszabadítván, régi szabadságba helyezzük vissza.³² Közvetett bizonyítékoknak minősíthetők a modern orvosi szakvélemények (Hervig, Korányi), persze maximális bizonyítóerővel egyik sem bírhat, hiszen vizsgálatok nélkül képesítésétől függetlenül egyik orvos sem tudná diagnosztizálni a foltos bőrök mérgezését. Az prejudikáció látszatának elkerülése végett itt említendő meg minden olyan bizonyítékot, amely nem közvetlenül, de mégis a merénylethez kapcsolódóan fontos, például a holttest kizsigelése vagy az elkövetők szerepe a trónviszályban.

Történeti tényállás

Amint azt fentebb a személyes motívumok tárgykörében említettem, Hunyadi Mátyás ellenlábasainak száma nem kevés, mindannyian felelősségre vonhatók *conspiratio contra regis salutem aut dignitatem* (a király méltósága és épsége elleni összeesküvés) vétségéért. A lineáris idősíkot követve a Mátyás elleni első, valódi merénylet kísérletre Futakon került sor³³. Cillei Ulrik megpróbálta megöletni őt és bátyját. Már akkor megpróbálták eltenni láb alól, amikor még nem is volt király. Tehát megakarták akadályozni, hogy uralkodó legyen, ebből kifolyólag az összes további konspiráció ide vezethető vissza. 15 évesen a cseh király fogja lesz, aki csak akkor engedi szabadon, ha nőül veszi lányát. Időközben a Szent Korona III. Frigyes kezébe kerül, és a koronázatlan király csak hat évvel később busás fizetség ellenében tudja visszaszerezni. Alig ülik meg a nászt Katalin királynéval, már apósa a magyarországi hatalomátvételtől diskurál az Újlakiak küldötteivel, majd összeesküvések, lázadások, árulások sora követi egymást (korábban ezt kimerítően taglaltam), azonban az inkriminált eseményekkel összefüggésben ki kell emelnünk Mátyás egyetlen gyermekének, Corvin Jánosnak világrajöttét. Hazánkban – ellentétben a többi európai országgal – nem minősült Corvin alapvető jogának, hogy apja halála után ő öröklje a trónt. (Mátyás megtehetné volna, hogy megszavaztatja az országgyűléssel az örökösödési törvény módosítását, de ő mindvégig igyekezett kerülni az önkényesség legkisebb látszatát is.) A döntő fordulatot a király életében

32 GARAMVÖLGYI LÁSZLÓ, i.m. (292.)

33 GARAMVÖLGYI LÁSZLÓ, i.m. (324.)

az Aragóniai Beatrixszal való házassága hozza meg. A kishitű magyar férfit az ujjá köré csavarta az eltökélt olasz nőszemély. Magyarországra érkezésétől fogva beleszól a nagypolitikába, kritizálja a király döntéseit, miközben saját rokonságát kulcspozícióba juttatja. Mikor nyilvánvalóvá válik számára, hogy a király fiát akarja látni hatalmon, lepaktál a belső ellenséggel³⁴. Noha a mágnások nem különösebben kedvelték a királynét, mégis egy követ fújtak vele, két okból: keménykezü és öntörvényű az uralkodó (vele úgysem lehet kiegyezni), másfelől a király likvidálásának legmegbízhatóbb és legproduktívabb eszköze a *regina*. De számukra valóban pusztán eszköz volt Beatrix, hiszen semmi esetre sem őt, hanem II. Ulászlót akarták a trónra emelni.

Bűnsegedek

A király elleni merényletért számos személyt lehet felőssé tenni, a bűncselekmény közvetett résztvevőivel kezdve a sort, ott van mindjárt Eleonóra, ferrarai hercegnő, Beatrix nővére³⁵. Ő preparálja, postázza húga kérésére a mérget (talán a szintén olasz honból érkező fügeket is). Aztán természetesen a király meggyilkolásánál jelenlévő valamennyi személy megalapozottan gyanúsítható a bűncselekményben való közreműködéssel, amelyet részben társtettesként, részben pedig pszichikai-fizikai bűnsegédként követtek el. Bakócz Tamás, királyi titkár és Báthori István, országbíró vádolható bűnsegédként elkövetett emberöléssel és összeesküvéssel, illetve további bűnsegédnek minősül Nagylucsei Dóczi Orbán, egri püspök; Geréb Péter és Mátyás, a király unokatestvérei; valamint a jelenlévő orvosok. És sajnos ide kell sorolnunk a király fiát, Corvin Jánost és hálátlanul Bonfini is! De az olasz filológus professzor, krónikás, koronatanú esetében kénytelen vagyok kivételt tenni, hiszen nélküle nem szerezhettünk volna tudomást a középkori Európa egyik legnagyobb fejedelmének tragikus haláláról, és nem mellel ez a dolgozat sem születhetett volna meg.

34 GARAMVÖLGYI LÁSZLÓ, i.m. (335.)

35 GARAMVÖLGYI LÁSZLÓ, i.m. (337.)

Gyanúsítottak köre³⁶

Nagy királyunk sérelmére elkövetett emberölés elsőrendű vádlottja Aragóniai Beatrix, aki megalapozottan gyanúsítható; két rendbeli, (még 18 éves korában megölte, apródját-szeretőjét), nyereségvágyból, aljas indokból és célból elkövetett emberöléssel, összeesküvéssel, lopással és zsarolással. Rajta kívül még Szapolyai István, Ausztria helytartója vádolható Mathias Corvinus megölésével, amely bűncselekményben társtettesként vett részt, illetve összeesküvéssel és lopással. Szapolyai feljebb említett beismert vallomása, és az abból következő retorzió önmagukban elegendő bizonyítéknak minősülnek.

A vádlottak terhére rótt bűncselekmények elkövetését tanúvallomásokkal, okiratokkal, történelmi kutatásokkal, hivatalos feljegyzésekkel, szakértői véleményekkel, tárgyi bizonyítékokkal, valamint a gyanúsítottak részbeni beismert vallomásával kétséget kizáróan bizonyítottak tekinthetők.

Kutatási eredmények

Tényfeltáró munkám origóját Antonius Bonfinius által írt *Rerum Hungaricarum Decades* adott könyvei képezik. Az Országos Széchényi Könyvtárban volt lehetőségem *prima manu* vizsgálni az antik tanúvallomást. *Bonfinii gratia* (Bonfininek hála) megismerhetjük egykori uralkodón fiziológiai állapotát, a mérgezés szimptomáit. Az első pillanattól fogva szembetűnő Beatrix extravagáns magatartása a jelenlévő méltóságok és orvosok hallgatóságos passzivitása mellett, de törekedtem arra, hogy a fragmentum feldolgozásának egész ideje alatt objektív maradjak. Éppen ezért – több kutatóhoz hasonlóan – csak Mátyás dekadens egészségéről tájékoztató információkra fókuszáltam. Vélelmeztem, hogy a halál közvetlen okozója a foltosbőrök-mérgezés. A szakirodalom megerősített ebben³⁷: A foltos bőrök (*conium maculatum*) igen mérges, leveléből és terméséből készíthető kivonat. Élő növény, az első évben levelécsomókat fejleszt, a másodikban hozza a szárat és a virágot. A toxin egy *koniin* nevű alkaloida, ami egyéb-

36 GARAMVÖLGYI LÁSZLÓ: *Hunyadi Mátyás - Meggyilkolták a királyt* (343.)

37 DE GIOVANNINI RUDOLF: *Útmutató a gyógynövénygyűjtők és beváltók részére* (145-146.)

ként a növény minden részében megtalálható. Eredetileg csak mediterrán területen (!) ma már szerte Európában megélő közönséges gyomnövény. A mérgezés tünetei: a mérgezetten nagy bágyadság vesz erőt és legyengül, úgyhogy járni is képtelen (térdei összecusklanak). A beszéd nehezebbé lesz, és fellépnek a nyelési nehézségek, végül a szívverésben következnek be rendellenességek, a mellkas bénulása lehetetlenné teszi az eleinte egyre szaporább, kapkodó légzést, amit azután fulladásos halál követ. Összevettem királyunk mérgezésének tüneteit Szókratész halálesetével (akinek halálát explicite foltos bőrök idézte elő), égbekiáltó analógiát tapasztaltam³⁸. Megjegyzendő azonban, hogy – Bonfini tanúvallomására támaszkodva – a mérgezés klasszikus tünetei kiegészülnek gennyes váladékkal (slejmmel), ami a haldoklás utolsó momentumában volt megfigyelhető. Váratlan a krónikás „precíz diagnózis”, hiszen feketén-fehéren megállapítja, hogy Mátyást agyvérzés éri. Pedig semmiképpen sem nevezhető az agyvérzés tipikus tünetének az a hatalmas fájdalom, amit Mátyás tapasztalt. Ráadásul ezt követően már mozdulni sem volt képes, ami megint csak nem fér össze az agyvérzés indukálta *hemiparézissel*. Viszont az egészen biztos, hogy valamilyen neurológiai zavar alakult ki nála, a beszédközpont sérülése erre utal. Szemet szúr az orvosok passzivitása, mivel egy sem szólt közbe, egy sem vizsgálta meg, és egy sem próbált enyhíteni fájdalmain haláltusa alatt. Ugyanis akár agyvérzés, akár gutaütés, vagy szélhűdés jeleit tapasztaltak a betegen (a paralízis bekövetkezése a releváns) a középkorban az első dolguk volt eret vágni rajta³⁹, hogy biztosítsák a vérnyomás stabilizálódását, az obstrukciót vagy sztenóziót okozó „anyag” távozását. A haldokló király esetében a „kezelés” teljesen ellenkezik az életmentő beavatkozással. A szakértők (az orvosok) nem tesznek eleget kötelességüknek, a királyné pedig „kiszolgálja magát” saját belátása szerint cselekszik (mert volna bárki is, aki szembe merne szállni vele). Két alkalommal is elkötözi Mátyás végtagjait! A vak is látta, hogy távolról sem akart segíteni a szenvedőn! Nyilvánvaló, hogy amennyiben az orvosi szakvélemény (ha kikérte volna bárki is) másképp nem rendel, ebben az esetben minél hamarabb érvágást kellett volna eszközölni. Ehelyett Beatrix meggátolta a vér keringését, kvázi katalizálta a mérgezés hatásának idejét. A dupla dózisu bőrök kivonattal végső csapást

38 PLATÓN: *Szókratész halála*

39 GARAMVÖLGYI LÁSZLÓ: *Hunyadi Mátyás - Meggyilkolták a királyt* (302.)

mért férje vaszkuláris rendszerének centrumára (a paralízis elérte a tüdőt), még az ő kivételesen erős szervezete is pár óra után feladta a küzdelmet.

Korábban már szó esett a holttest kizsigeléséről, amit a halált követő napon (amint lehetett) megtettek. Aztán a királyi tetemet egy „szurkos tokba” (véltetően koporsóba) tették. Felhívom a figyelmet arra, hogy a ravatalt követően a királyné Mátyás jóbarátjára, Bodó Gáspárra bízta a holttestet, hogy szállítsa el Fehérvárra, mert majd ott temetik el. Igazán különös az egész. Egyrészt azért, mert a boncolást szentségtörésnek tartották (ekkor még nem vált úttörővé Leonardo da Vinci felfedezése), a zsigelést, azaz a belső szervek eltávolítását pedig nem is hajtották végre embereken (leszámítva az ókori Egyiptomot). Másrészt pedig azért, mert Mátyás testét rögtön koporsóba tették, lezárták. Az elzárt térből kifelé pedig valószínűleg nem terjed már semmiféle szag, amire Bonfini a zsigelés okaként hivatkozott. Logikus megközelítésből választ kaphatunk a korántsem ésszerű folyamat alakulásának mikéntjéről. Világos, hogy a gyilkosok szándéka az volt, hogy minél előbb eltüntessék a nyomokat. Lehetséges, hogy a gaztevők nem voltak tisztában azzal, hogy a mérgezés kimutatható a szervezetből (bár ennek parányi az esélye), mindenesetre az olasz orvosok biztosan tudtak erről a tényről. Tarthattak attól, hogy aljasságuk kiderül és az elhunyt király szervezetének vizsgálata sarokba szorítaná őket, ezért nem kockáztathattak. El kellett távolítani a létfontosságú szerveket, hogy az utókor soha se szerezhesen bizonyosságot a gyilkosságról.

Ezért sajnos analízálhatók Mátyás király földi maradványai a bizonyítási eljárásban

Konklúzió

E dolgozat koncepciója az, hogy eloszlasson minden szkepticizmust „a magyar dicsőség történelmi alakjának” halálával kapcsolatban. Bonfini *Rerum Hungaricarum Decades*-ét tanulmányozva fogalmazódott meg bennem a nyomozás gondolata. A XV. század végén lezajló folyamatokat a kriminalisztika reaktív „fegyvertárát” segítségül hívva próbáltam rekonstruálni. Tradicionálisan történészek kíséreltek meg választ találni Mátyás király halálának ellentmondásos körülményeire. Dolgozatom egy merőben más aspektusból közelítette meg az ominózus kérdést, bizonyítói erejű

tényeket alapulvéve. Immár távol tartva magam minden elfogultságtól, kijelenthetem, hogy *I. Mátyás magyar királyt 1490. április 4-én megmérgezte második felesége, Aragóniai Beatrix. A „homo Hungaricus universalis”⁴⁰ szervezete 1490. április 6-án alul marad a halálos szeggel szembeni harcban.*

Irodalomjegyzék

- ANTONIUS BONFINIUS: *Rerum Hungaricarum Decades* (Lipce 1936., Egyetemi Nyomda)
- BERTÉNYI IVÁN, DIÓSZEGI ISTVÁN, HORVÁTH JENŐ, KALMÁR JÁNOS, SZABÓ PÉTER: *Királyok könyve* (Gyula 2004., Helikon Kiadó Kft.)
- DE GIOVANNINI RUDOLF: Útmutató gyógynövénygyűjtők és beváltók részére (Budapest 1945., Jupiter Könyvnyomdai Műintézet)
- GARAMVÖLGYI LÁSZLÓ: *Hunyadi Mátyás – Meggyilkolták a királyt* (Budapest 2012., Studium Plusz Könyvkiadó)
- MEZEY BARNÁ: *Magyar alkotmánytörténet* (Budapest 2003., Osiris Kiadó)
- PLATÓN: *Szókratész halála* (Magyar Elektronikus Könyvtár 1995., <http://www.mek.ujf.hu/porta/szint/human/szeptrod/kulfoldi/platon/halal.hun>)

40 GARAMVÖLGYI LÁSZLÓ, i.m. (9.)